

Suomen kansalaisuuslaki

Suomen nykyinen kansalaisuuslaki tuli voimaan syyskuussa vuonna 2011. Lain keskeisimpiä tavoitteita on edistää Suomessa pysyvästi asuvien ulkomaalaisten yhteiskunnallista yhteenkuuluvuutta. Tätä tuetaan sillä, että kansalaisuuden saaminen on mahdollista aiempaa joustavammin.

Kansalaisuuden saaminen vaikuttaa henkilön oikeusasemaan, mutta sillä on merkitystä myös kotouttamisen tukemisessa. Kansalaisuus tuo mukanaan kansalaisoikeuksia ja -velvollisuuksia, jotka mahdollistavat täysipainoisen osallistumisen maan poliittiseen, yhteiskunnalliseen, sosiaaliseen, taloudelliseen ja kulttuurielämään. Suomen kansalaisena ulkomaalaisesta tulee yhteiskunnan täysivaltainen jäsen.

Käsitteitä

Kansallisuus

Kansallisuus tarkoittaa kuulumista tiettyyn etniseen ryhmään. Kansallisuudeltaan suomalaisia asuu sekä Suomessa että Suomen ulkopuolella. Toisaalta Suomen kansalainen voi olla kansallisuudeltaan muukin kuin suomalainen.

Kansalaisuus

Kansalaisuutta voidaan kuvata jäsenyydeksi tietyssä valtiossa. Se tarkoittaa valtion ja yksityisen henkilön välistä laillista suhdetta, joka sisältää molemminpuolisia oikeuksia ja velvollisuuksia.

Monikansalaisuus (kaksoiskansalaisuus)

Monikansalaisuudella tarkoitetaan sitä, että henkilöllä on samanaikaisesti kahden tai useamman valtion kansalaisuus. Kaksoiskansalaisuus on puhekielen ilmaisu ja tarkoittaa samaa asiaa kuin monikansalaisuus. Jos Suomen kansalaisella on myös jonkin toisen valtion kansalaisuus, Suomen viranomaiset pitävät häntä Suomessa ja ulkomailla Suomen kansalaisena. Muiden valtioiden viranomaiset eivät kuitenkaan välttämättä pidä häntä Suomen kansalaisena.

Periytymisperiaate ja syntymämaaperiaate

Kansalaisuus määräytyy yleensä joko periytymisperiaatteen tai syntymämaaperiaatteen mukaisesti. Jokainen valtio päättää itse, mitä periaatetta se ensisijaisesti noudattaa.

Periytymisperiaatteen mukaisesti kansalaisuus määräytyy äidin tai isän tai molempien kansalaisuuden mukaan. Syntymämaaperiaatteen mukaan kansalaisuus määräytyy syntymäpaikan mukaan.

Suomessa noudatetaan ensisijaisesti periytymisperiaatetta. Vaikka lapsi syntyisi ulkomailla, hän saa Suomen kansalaisuuden suomalaiselta

vanhemmaltaan. Koska tieto ulkomailla syntyneestä lapsesta ja hänen Suomen kansalaisuudestaan ei tule automaattisesti Suomen viranomaisille, vanhempien kannattaa itse ilmoittaa asiasta maistraatille tai Väestörekisterikeskukselle. Ilmoitus on tärkeä sen vuoksi, että lapsi saa heti kaikki hänelle kuuluvat oikeudet.

Lainsäädäntö ja viranomaiset

Suomen kansalaisuudesta säädetään Suomen perustuslaissa ja tarkemmin kansalaisuuslaissa. Suomen kansalaisuuden voi saada syntymän ja vanhempien kansalaisuuden perusteella sekä hakemuksesta tai ilmoituksesta.

Kansalaisuudesta voidaan vapauttaa vain, jos henkilöllä on tai hän saa toisen valtion kansalaisuuden.

Suomen kansalaisuuden saamisesta, säilyttämisestä ja menettämisestä sekä kansalaisuusaseman määrittämisestä päättää Maahanmuuttovirasto. Tietyissä tapauksissa maistraatti merkitsee itsenäisesti väestötietojärjestelmään Suomen kansalaisuuden saamisen, säilyttämisen ja menettämisen.

Maahanmuuttoviraston kansalaisuusasiassa tekemään päätökseen voi hakea muutosta hallinto-oikeudelta. Hallinto-oikeuden päätöksestä voi valittaa edelleen korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Suomessa kansalaisuushakemus ja -ilmoitus jätetään Maahanmuuttoviraston palvelupisteeseen. Ulkomailla kansalaisuusasia pannaan vireille Suomen edustustossa.

Kuinka Suomen kansalaisuuden voi saada?

Suomen kansalaisuus voi perustua

- vanhemman tai ottovanhemman kansalaisuuteen (periytymisperiaate)
- Suomessa syntymiseen (syntymämaaperiaate)
- vanhempien keskinäiseen avioliittoon (legitimaatio)
- hakemukseen (kansalaistaminen)
- ilmoitukseen.

Suomen kansalaisuus vanhemman tai ottovanhemman kansalaisuuden, Suomessa syntymisen ja vanhempien keskinäisen avioliiton perusteella tulee automaattisesti.

Kansalaisuus hakemuksesta tai ilmoituksesta edellyttää, että henkilö itse, hänen huoltajansa tai edunvalvojansa tekee hakemuksen tai ilmoituksen Maahanmuuttovirastolle Suomen kansalaisuuden saamiseksi.

Selvitetty henkilöllisyys

Suomen kansalaisuuden saamisen perusedellytys on, että hakijan henkilöllisyys on selvitetty luotettavasti. Hakija voi selvittää henkilöllisyytensä asiakirjoilla (esimerkiksi passi) tai antamalla muutoin luotettavat tiedot henkilöllisyydestä ja perheestä.

Muita kansalaisuuden edellytyksiä ei tutkita ennen kuin hakijan kansalaisuus on selvitetty luotettavasti.

Lapsen kansalaisuus

Äiti tai isä on Suomen kansalainen

Lapsi saa syntyessään Suomen kansalaisuuden aina automaattisesti seuraavissa tapauksissa:

- Lapsen äiti on Suomen kansalainen.
- Lapsen isä on Suomen kansalainen ja avioliitossa lapsen ulkomaalaisen äidin kanssa.
- Lapsi syntyy Suomessa avioliiton ulkopuolella miehelle, joka on Suomen kansalainen ja miehen isyys on vahvistettu. Jos lapsi on syntynyt ulkomailla, hän saa Suomen kansalaisuuden ilmoituksesta.
- Lapsi syntyy Suomessa virallisten hedelmöityshoitojen tuloksena naisparille. Ei-synnyttänyt nainen on Suomen kansalainen ja naisen äitiys on vahvistettu. Jos lapsi on syntynyt ulkomailla, hän saa Suomen kansalaisuuden ilmoituksesta.
- Suomen kansalaisen ottolapsen päätös lapseksiottamisesta on tehty ennen kuin lapsi täyttää 12 vuotta. Ottolapsi, joka on 12–17-vuotias saa Suomen kansalaisuuden ilmoituksesta.

Lapsi syntyy Suomessa

Suomessa syntynyt ulkomaalaisten vanhempien lapsi saa Suomen kansalaisuuden, jos hän ei automaattisesti saa vanhempansa kansalaisuutta. Jos lapsi saa automaattisesti vanhempansa kansalaisuuden tai hänellä on siihen oikeus (esimerkiksi syntymän rekisteröimisellä, isyyden vahvistamisella tai ilmoituksesta), lapsi ei saa syntyessään Suomen kansalaisuutta. Suomessa syntynyt lapsi saa Suomen kansalaisuuden, jos vanhempien kansalaisuudesta tai kansalaisuudettomuudesta ei ole tietoa.

Vanhempien keskinäinen avioliitto

Jos suomalaisen miehen ja ulkomaalaisen naisen lapsi syntyy ulkomailla, hän saa Suomen kansalaisuuden automaattisesti vanhempiensa keskinäisen avioliiton perusteella avioliiton solmimispäivästä lukien. Ehtona on, että ulkomailla tehty isyyden vahvistaminen on Suomessa sellaisenaan pätevä ja isä on ollut keskeytyksettä Suomen kansalainen lapsen syntymästä lähtien.

Jos isyys vahvistetaan vasta avioliiton solmimisen jälkeen, isän on oltava Suomen kansalainen isyyttä vahvistettaessa. Tällöin lapsi saa kansalaisuuden isyyden vahvistamisesta lukien. Jos lapsen vanhemmat eivät solmi avioliittoa, lapsella on oikeus saada Suomen kansalaisuus ilmoituksesta.

Jos suomalaisen miehen ja ulkomaalaisen naisen lapsi syntyy Suomessa avioliiton ulkopuolella, lapsi saa Suomen kansalaisuuden automaattisesti, kun isyys on vahvistettu.

Kansalaisuus hakemuksesta

Suomen kansalaisuuden voi saada hakemuksesta. Kansalaistaminen perustuu harkinnanvaraisuuteen. Hakijalla ei ole ehdotonta oikeutta Suomen kansalaisuuteen, vaikka hän täyttäisi laissa mainitut edellytykset. Toisaalta hakijalle voidaan myöntää kansalaisuus, vaikka hän ei täyttäisikään edellytyksiä.

Hakijan huollossa olevalle alaikäiselle lapselle, eli kanssahakijalle, voidaan myöntää Suomen kansalaisuus hakemuksesta vain yhdessä hakijan kanssa.

Kansalaistamisen yleiset edellytykset

Kansalaistaminen edellyttää, että hakija täyttää seuraavat vaatimukset:

- Hän on täyttänyt 18 vuotta tai avioitunut sitä ennen.
- Hänen varsinainen asuntonsa ja kotinsa on ollut Suomessa viimeksi kuluneet viisi vuotta keskeytyksettä (yhtäjaksoinen asumisaika) tai yhteensä seitsemän vuotta 15 ikävuoden täyttämisen jälkeen. Näistä seitsemästä vuodesta viimeiset kaksi vuotta hakijan on tullut asua Suomessa keskeytyksettä (kerätty asumisaika).
- Hän ei ole syyllistynyt muulla kuin rikesakolla rangaistuun tekoon eikä häntä ole määrätty lähestymiskielloon (nuhteettomuusedellytys).
- Hän ei ole olennaisesti laiminlyönyt elatusvelvollisuuttaan eikä julkisoikeudellisia maksuvelvoitteitaan. Näitä maksuvelvoitteita ovat esimerkiksi verot, sakot, opintolaina ja sairaalamaksut.
- Hän pystyy luotettavasti selvittämään, miten saa toimeentulonsa.
- Hänellä on suomen tai ruotsin kielen tyydyttävä suullinen ja kirjallinen taito tai suomalaisen tai suomenruotsalaisen viittomakielen taito.

Yleisistä edellytyksistä voidaan poiketa vain laissa säädetyillä perusteilla.

Kansalaisuus ilmoituksesta

Kansalaisuusilmoitus koskee vain tiettyjä henkilöryhmiä.

Kansalaisuuden saaminen ilmoituksesta voi perustua joko hakijan vanhemman Suomen kansalaisuuteen, hakijan entiseen Suomen kansalaisuuteen tai hänen pitkään asumiseensa Suomessa tai muussa Pohjoismaassa.

Harkintavaltaa ilmoitusasioissa ei voi käyttää. Jos ilmoituksen tekijä täyttää edellytykset, hän saa Suomen kansalaisuuden. Toisaalta jos yksikin ehto jää täyttymättä, Suomen kansalaisuutta ei voi saada ilmoituksesta.

Kanssahakijalle voidaan myöntää Suomen kansalaisuus ilmoituksesta vain yhdessä hakijan kanssa.

Ilmoituksesta kansalaisuuden saa

Ulkomaalainen, jonka isä on Suomen kansalainen

Lapsi saa kansalaisuuden suomalaiselta isältään, jos

- lapsi syntyy ulkomailla ja ulkomailla tehty isyyden vahvistaminen on Suomessa sellaisenaan pätevä.
- lapsi syntyy Suomessa, ja isyys vahvistetaan vasta sen jälkeen, kun lapsi on täyttänyt 18 vuotta tai avioitunut sitä ennen.

Suomen kansalaisen 12–17-vuotias ottolapsi

Muita edellytyksiä ei ole.

Suomessa pitkään asunut nuori henkilö

Kansalaisuuden saa 18–22-vuotias henkilö, jos

- hän on asunut Suomessa yhteensä vähintään kymmenen vuotta, joista viimeiset kaksi vuotta keskeytyksettä ja
- häntä ei ole tuomittu vankeusrangaistukseen.

Jos henkilö on syntynyt Suomessa, riittää asumisajaksi kuusi vuotta, joista viimeiset kaksi vuotta hänen on tullut asua Suomessa keskeytyksettä. Suomessa asumiseen rinnastetaan toisessa Pohjoismaassa ennen 16 vuoden ikää asuttu aika. Tästä ajasta otetaan huomioon enintään viisi vuotta ennen ilmoituksen tekemistä.

Entinen Suomen kansalainen

Entinen Suomen kansalainen saa kansalaisuutensa takaisin ilmoituksesta, jos hän ei ole menettänyt sitä kansalaisuushakemuksessa tai -ilmoituksessa antamiensa väärrien tietojen takia tai isyyden tai äitiyden kumoamisen perusteella, eikä ole syyllistynyt maanpetos-, valtiopetos- tai terrorismirikokseen.

Pohjoismaan kansalainen

Muun Pohjoismaan kansalainen saa Suomen kansalaisuuden ilmoituksesta, kun hän täyttää seuraavat kohdat:

- Hän on täyttänyt 18 vuotta.
- Hän on saanut Pohjoismaan kansalaisuuden muutoin kuin hakemuksesta.

- Hänen asuinpaikkansa on ollut Suomessa viimeksi kuluneet viisi vuotta.
- Häntä ei ole tuomittu ehdottomaan tai ehdolliseen vankeusrangaistukseen.

Suomen kansalaisuuden menettäminen ja siitä vapautuminen

Automaattinen säilyttäminen tai menettäminen 22-vuotiaana

Suomalainen menettää kansalaisuutensa täyttäessään 22 vuotta, jos hänellä on Suomen kansalaisuuden lisäksi jonkin toisen valtion kansalaisuus eikä hänellä ole ollut riittävää yhteyttä Suomeen. Maistraatti merkitsee kansalaisuuden menettämisen väestötietojärjestelmään ja ilmoittaa siitä kansalaisuutensa menettäneelle.

Jos yhteys Suomeen on ollut riittävä, kansalaisuus säilyy automaattisesti, kun henkilö täyttää 22 vuotta. Tällöin maistraatti ilmoittaa hänelle asiasta ja merkitsee Suomen kansalaisuuden säilymisen väestötietojärjestelmään.

Väärrien tietojen antaminen

Jos Suomen kansalaisuuden ilmoituksesta tai hakemuksesta saanut henkilö on antanut väärriä tai harhaanjohtavia tietoja tai salannut tietoja, seurauksena voi olla kansalaisuuden menettäminen. Päätös menettämisestä on harkinnanvarainen ja määräaikaan sidottu. Kansalaisuuden menettäminen voi koskea myös lasta.

Syyllistyminen rikokseen

Kansalaisuuden voi menettää myös maanpetos-, valtiopetos- tai terrorismirikokseen syyllistymisen, sellaisen rikoksen yrityksen tai sellaiseen rikokseen osallisuuden perusteella.

Isyyden tai äitiyden kumoaminen

Suomen kansalaisuuden voi menettää lapsi, jonka Suomen kansalaisuus on perustunut isän tai äidin kansalaisuuteen, jos isyys tai äitiyslain nojalla vahvistettu äitiys kumotaan. Päätös kansalaisuuden menettämisestä on harkinnanvarainen ja määräaikaan sidottu.

Vapautuminen

Suomalainen voi vapautua kansalaisuudestaan, jos hänellä on Suomen kansalaisuuden lisäksi myös jonkin toisen valtion kansalaisuus tai hän haluaa tulla toisen valtion kansalaiseksi. Vapautuminen edellyttää hakemuksen tekemistä.

Jos hakijan kotikunta on Suomessa, hänet voidaan vapauttaa Suomen kansalaisuudesta vain, jos hakemus perustuu muuhun kuin Suomen kansalaisuuteen liittyvän velvollisuuden, kuten asevelvollisuuden, välttämiseen.

Suomen kansalaisen oikeudet ja velvollisuudet

Suomen kansalaisuuteen liittyy oikeuksia ja velvollisuuksia.

Suomen kansalaista ei voida estää saapumasta maahan, karkottaa maasta eikä vastoin tahtoa luovuttaa tai siirtää toiseen maahan. Ulkomailla Suomen kansalainen saa apua paikalliselta Suomen edustustolta.

Tiettyihin valtion virkoihin voidaan nimittää vain Suomen kansalainen. Tällaisia virkoja ovat esimerkiksi poliisin ja tuomarin virat sekä eräät ulkoasiainhallinnon virat.

18 vuotta täyttäneellä Suomen kansalaisella on äänioikeus valtiollisissa vaaleissa (eduskunta-, presidentin- ja EU-vaalit) ja kunnallisvaaleissa.

Suomi on Euroopan unionin (EU) jäsenvaltio, joten Suomen kansalainen on myös EU-kansalainen, jolla on EU-kansalaisen oikeudet ja velvollisuudet, kuten esimerkiksi oikeus liikkua vapaasti ja tehdä töitä EU:n alueella.

Suomessa on yleinen maanpuolustusvelvollisuus. Jokainen Suomen kansalainen on velvollinen osallistumaan maanpuolustukseen tai avustamaan siinä. Asevelvollisia ovat 18 vuotta täyttäneet miehet.

Suomen perustuslaissa on säädetty yksilön perusoikeuksista, jotka koskevat kaikkia Suomessa asuvia. Esimerkiksi laki on kaikille sama ja sana on vapaa. Suomen kansalainen voi myös esimerkiksi valita vapaasti oman uskontonsa ja asuinpaikkansa, kokoontua ilman lupaa ja liikkua vapaasti.

Lisätietoja

Maahanmuuttovirasto

Postiosoite: PL 10, 00086 Maahanmuuttovirasto
Asiakaspalvelu: puh. 0295 419 600
Palvelunumero tässä asiassa:
0295 419 626, ti – to klo 10 –11
Internet: www.migri.fi